

Portal de cal Gasparó

EL POBLE DE CASTELLOLÍ, UNA CREACIÓ DEL FINAL DEL SEGLE XVIII

XAVIER JORBA I SERRA

Durant la segona meitat del segle XVIII, la Conca d'Òdena participa del creixement demogràfic que viu tot Catalunya. Si Igualada té el seu creixement a partir de 1745, amb la creació dels diferents ravals fora muralles, les poblacions de la Conca no es queden enrere; pobles com la Pobra de Claramunt, Santa Margarida de Montbui, Vilanova del Camí i la Quadra de Vilanova, Òdena, Carme, Piera i Castellolí viuran el mateix procés. El cas d'aquest últim és excepcional dins del conjunt de poblacions de la Conca, ja que donarà lloc l'any 1778 al naixement del nou nucli de població.

El futur poble de Castellolí s'ubicarà al costat de l'antic camí que anava des d'Igualada al reial monestir de Nostra Senyora de Montserrat; un camí força transitat per pelegrins i traginers que va permetre habilitar dos hostals, el de can Parera de l'Hostal i el de can Llucià de les Parres —tots dos mencionats com a hostals des de 1736—, i a pocs metres de la nova església parroquial beneïda el 24 de setembre de 1743, que estava situada al costat de la masoveria Junyent o Parera del Perelloner. L'adequació del nou camí com a carretera reial al final del segle XVIII facilitarà la formació del nou nucli urbà i l'aparició d'un tercer hostal anomenat dels Forasters o cal Junyent, propietat de Damià i Josep Brugués Junyent, pare i fill —actual cal Betes—.

L'any 1790 s'estaven fent obres d'esplanació de la carretera a la rodalia de Castellolí, i la nova carretera ja estava acabada en aquestes contrades entre el 1802 i el 1805. Però el naixement de

Castellolí com a nucli urbà no s'hagués produït sense la participació directa de diferents propietaris de mas. Aquests propietaris, com els Francolí de la Pujada, els Brugués de can Llucià de les Parres o Bonaventura de Viala del mas Perelloner, van veure l'oportunitat de realitzar establiments emfitèutics perpetus per construir un habitatge en les peces de terra situades al costat de la nova carretera reial Barcelona–Saragossa. Seguint els passos dels seus veïns igualadins, l'establiment emfitèutic permetia treure més profit econòmic d'un tros de terra edificat que no d'un tros de terra conreat. Aquestes establiments havien de permetre percebre unes quantitats fixes en forma de cens anual. Aquest cens, com diu Assumpta Muset (Castellolí, 2008, p. 96), es pot interpretar com un lloguer per a l'ús del sòl o com un interès del 3% sobre el valor de cada parcel·la.

Com en els casos d'Igualada, Òdena, els Moratons de Vilanova del Camí, el raval de l'Aguilera de Piera o el raval de l'Aguilera de Maians, l'establiment emfitèutic de patis per edificar una casa de tipus unifamiliar va ser el mecanisme de contracte majoritari utilitzat en la creació urbana de Castellolí. En la formació del poble, l'establiment del pati no anava lligat a la cessió de terres de conreu. El pati tenia, això sí, un espai per crear un hort al darrere de la futura casa. L'establiment del tros de terra per temps indefinit o perpetu donava el caràcter de quasi propietat a l'adquirent del pati per fer la casa. En tots els casos, el futur nou estadant tindrà dret a lluir i redimir

el cens anual: d'aquesta manera, el contracte es convertia en una venda ajornada en el temps, fins que el comprador tenia els diners per lluir el cens. Aquesta situació podia arribar quan l'adquiridor comprava un censal mort per l'import total de la quantitat a lluir, i passava a partir d'aquell moment a pagar les pensions anuals a la institució o persona que li havia venut, o bé, quan havien passat un determinat nombre d'anys, podien invertir els

beneficis obtinguts per l'explotació de les seves rabasses mortes en la redempció del cens anual. Recordem que la majoria dels emfiteutes establerts seran petits pagesos sense terres que hauran d'accedir a la vegada a diferents rabasses mortes que contractaran amb els propietaris de mas per poder sobreviure. Només hem trobat sis casos en què els emfiteutes seran un mestre de cases, un sastre, un fuster, un teixidor, un rajoler i un hostaler.

PROCEDÈNCIA DELS NOUS EMFITEUTES (75)			
POBLACIÓ	NOMBRE EMFITEUTES I %	POBLACIÓ	NOMBRE EMFITEUTES I %
Castellolí	60 / 80%	La Pobla de Claramunt	1 / 1,3%
Coaner	1 / 1,3%	Rubió	1 / 1,3%
Collbató	1 / 1,3%	Sant Martí del Brull	1 / 1,3%
Guardiola	1 / 1,3%	Segur	1 / 1,3%
La Fonollosa	1 / 1,3%	Vilanova del Camí	1 / 1,3%
La Llacuna	1 / 1,3%	Incerts	4 / 5%

Els iniciadors dels establiments van ser la família Francolí, del mas Francolí de la Pujada, en la figura de Vicenç Francolí. Segons Muset (Castellolí, 2008, p. 24), l'any 1475, Francesc Parera, propietari del mas, comprarà una peça de terra amb una font, coneguda com la Beguda de la Boixeda. Aquesta peça va ser el lloc on es van construir les primeres cases del poble a partir de 1778. L'indret escollit pel propietari no havia estat triat a l'atzar. A l'espai hi havia tres elements necessaris per al desenvolupament de qualsevol població. D'una banda, l'accés fàcil al subministrament d'aigua, gràcies a la font de la Beguda de la Boixeda, la qual naixia al costat del torrent o riera de Castellolí o també anomenada en certs moments de Riumajor. D'altra banda, l'existència d'una via de comunicació que els permetia participar de ple en els intercanvis derivats del conreu de la vinya, com era la comercialització de l'aiguarent, o el trànsit important dels traguiners en la seva ruta cap a Barcelona o a Igualada,

el monestir de Nostra Senyora de Montserrat o Manresa. I, a l'últim, l'atenció espiritual que tindran els futurs habitants gràcies a tenir a prop la nova església parroquial.

Això va permetre el creixement constant del nou nucli de població, com ho demostren les dades del conjunt total del terme: 223 habitants l'any 1787; 358 l'any 1830; 370 l'any 1842; 780 l'any 1857. Només durant el període de la guerra del Francès es va frenar el creixement del poble de Castellolí: recordem que, durant la tercera estada dels francesos a la contrada de la Conca d'Òdena el 1811, les cases del poble van ser completament saquejades. Acabada la guerra, es van reprendre els establiments l'any 1816.

Els següents establiments realitzats per la família Francolí del mas de la Pujada, al llarg de quasi cent anys, es disposaran de llevant a ponent creant els futurs carrers de l'avinguda de la Unió i el carrer de la Pau, seguint un continu urbanístic. Vicenç Francolí, el seu fill Maurici Francolí, Maria

Caramelles de l'any 1933

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS FRANCOLÍ DEL MAS DE LA PUJADA				
BENEFICIARI	DATA	AMPLADA TERRENY	CENS ANUAL	NOM ACTUAL
Joan Codina, pagès del mas Lloot del terme de Segur ¹	21/04/1816	25 pams d'amplada	3 ll., 2 s., 6 d.	Cal Pau de la Gepona nº 92
Francesc Vives, pagès de Collbató ²	06/11/1816	25 pams d'amplada	3 ll., 2 s., 6 d.	Cal Po nº 90
Pere Morist Soteres, pagès i rajoler de la Pobla de Claramunt ³	1855	40 pams d'amplada?	?	Ca l'Amelio nº 88
Martí Jorba i Mabres, pagès i hostaler de Castellolí ⁴	1855	90 pams d'amplada	7 ll., 10 s.	Cal Martí o cal Junyent a partir de 1855 nº 86
Antoni Muset Morera, fuster de Castellolí ⁵	24/12/1861	25 pams d'amplada	3 ll., 2 s., 6 d.	Cal Fuster nº 84
Joan Calsada Estrada, pagès de Castellolí ⁶	29/12/1861	25 pams d'amplada	3 ll., 2 s., 6 d.	Ca la Miquela o Pixaguixes nº 82
Miquel Sala	1847			
Macià Mabres Almirall, pagès de Castellolí ⁷	05/04/1847	60 pams d'amplada a la part de la carretera i fa punta a la part del darrera	3 ll., 15 s.	Ca la Flora, o Nas Ratat, o Fassina del Marbres nº 80
Passatge de l'Embut				
Josep Alsina, pagès de Castellolí ⁸	06/09/1778	60 pams d'amplada	4 ll., 10 s.,	Cal Mònic nº 78
Anton Muset, pagès de Castellolí ⁹	06/09/1778	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Fogoter nº 76
Pau Guixà, pagès de Castellolí ¹⁰	06/09/1778	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Guixà nº 74

1. ACAN-ANI, nº 602. Limitava a llevant amb terra de Damià Brugués, a migdia amb el torrent de la Parera, a ponent peça de terra de Francolí, i a tramuntana amb el camí reial.

2. ACAN-ANI, nº 602. Limitava a llevant amb Joan Codina, a migdia amb el torrent de la Parera, a ponent peça de terra de Francolí, i a tramuntana amb el camí reial.

3. ACAN. Registre hipoteques d'Igualada nº 79. La casa limitava a llevant amb Vicenç Vives, a migdia amb el torrent, a ponent amb Teresa Jorba, i pel nord amb la carretera.

4. ACAN. Registre hipoteques d'Igualada nº 79. Martí era fill de Joan Jorba i de Mariàngela Mabres de Castellolí. Estava casat amb Maria Caselles. La seva filla Teresa Jorba serà la pubilla de la casa, casada amb Anton Casanovas.

5. ACAN-ANI, nº 790. Limitava el terreny a llevant amb els hereus de Martí Jorba, a migdia amb el torrent, a ponent amb Joan Calsada, i pel nord amb la carretera.

6. ACAN-ANI, nº 790. Limitava a llevant amb Antoni Muset, a migdia amb el torrent dit de Riumajor, a ponent amb Macià Mabres Almirall, i pel nord amb la carretera.

7. ACAN-ANI, nº 790. Limitava a llevant amb la casa dels hereus de Miquel Sala, a migdia amb les eixides d'Isidre Freixes i Miquel Sala, a ponent amb Francolí, on hi ha un carreró, i pel nord amb la carretera reial. L'any 1857 apareix com a fàbrica d'aiguarent.

8. ACAN-ANI, nº 466. Limitava a llevant amb terres de Francolí mitjançant el camí, a migdia amb el torrent, a ponent amb resta de peça de terra de Francolí, i a tramuntana amb el camí reial. L'any 1857, Isidre Alsina Mònich ja havia edificat l'habitatge.

9. ACAN-ANI, nº 466. Limitava a llevant amb Josep Alsina, a migdia amb el torrent, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb el camí reial.

10. ACAN-ANI, nº 466. Limitava a llevant amb Anton Muset, a migdia amb el torrent, a ponent amb Cal Senyor Joan nº 13 terra de Francolí, i a tramuntana amb el camí reial.

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS FRANCOLÍ DEL MAS DE LA PUJADA (CONT.)				
Isidre Estrada, sastre de Castellolí ¹¹	06/09/1778	60 pams d'amplada	4 ll., 10 s.	Cal Petitó nº 72
Martí Vila, pagès de Castellolí ¹²	06/09/1778	30 pams d'amplada	2 ll., 5 s.	Cal Patxonet nº 70
Josep Soteres, pagès de Castellolí, als Gras ¹³	13/03/1779	30 pams d'amplada	2 ll., 5 s.	Cal Grasset nº 68
Josep Costa, pagès de Castellolí ¹⁴	22/08/1789	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Bonhome nº 66
Isidre Badia, pagès de Castellolí ¹⁵	03/10/ 1779	25 pams d'amplada	1 ll., 17 s., 6 d.	Ca l'Agnès nº 1
Isidre Estrada, pagès de Castellolí ¹⁶	02/10/1784	25 pams d'amplada	1 ll., 17 s., 6 d.	Cal Baixiner nº 3
Jaume Adzet, pagès de Castellolí ¹⁷	Anterior a 1803	25 pams d'amplada	1 ll., 17 s., 6 d.	Cal Xic nº 5
Valentí Oller, pagès de Castellolí ¹⁸	21-02-1790	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Tinet nº 7
Valentí Feixes, pagès de Castellolí ¹⁹	04/04/1791	25 pams d'amplada	1 ll., 17 s., 6 d.	Ca la Càndida nº 9
Joan Sunyer, pagès de Castellolí ²⁰	10/08/1791	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Pau Braços nº 11
Ramon Muset, pagès de Castellolí ²¹	11/05/1792	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Senyor Joan nº 13
Ignasi Sociats, pagès de Coaner, habitant a Castellolí ²²	16/05/1792	30 pams d'amplada	2 ll., 5 s.	Ca l'Agustina nº 15

11. ACAN-ANI, nº 466. Limitava a llevant amb Pau Guixà i Jaume Guixà, pare i fill, a migdia amb el torrent, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb el camí reial.

12. ACAN-ANI, nº 466. Limitava a llevant amb Isidre Estrada, a migdia amb el torrent, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb camí reial.

13. ACAN-ANI, nº 467. Limitava a llevant amb Martí Vila, a migdia amb el torrent, ponent amb terra de Francolí i a tramuntana amb un single sobre el qual passa el camí reial.

14. ACAN-ANI, nº 541. Limitava a llevant amb Josep Soteras, a migdia amb el torrent, a ponent amb Isidre Badia, pagesos de Castellolí, i a tramuntana amb un cingle sobre el qual passa el camí reial.

15. ACAN-ANI, nº 467. Limitava a llevant i ponent amb honors de Francolí, a migdia amb el torrent i a tramuntana amb les fites i el camí reial.

16. ACAN-ANI, nº 472. Limitava a llevant amb Isidre Badia, a migdia amb el torrent, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb Antònia Mayal, vídua de la vila de Martorell.

17. ACAN-ANI, nº 574. Inventari dels béns de Maurici Francolí.

18. ACAN-ANI, nº 542. Limitava a llevant amb Jaumet Atzet, a migdia amb el torrent o riera, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb els successors de Franquesa de Premià, mitjançant fites.

19. ACAN-ANI, nº 543. Limitava a llevant amb Valentí Oller, a migdia amb la riera, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb Franquesa. L'any 1859 estava en mans d'Isidre Feixas, pagès fill de Miquel i Teresa difunts. El seu fill Josep Feixas Alsina serà l'hereu.

20. ACAN-ANI, nº 543. Limitava a llevant amb Valentí Feixes, a migdia amb la riera, a ponent amb terra de Francolí, i nord amb Franquesa de Premià, mitjançant fites. L'any 1838 Pere Sunyer va vendre pel preu de 258 lliures la casa a Anton Vives, pagès de Collbató, però en aquells moments veí de Castellolí, i a la seva esposa Maria Morera. ACAN-ANI nº 622.

21. ACAN, registre d'hipoteques nº 36. Limitava a llevant amb Joan Sunyer, a migdia amb el torrent, a ponent amb Francolí, i a tramuntana amb Parera del mas Pasqual.

22. ACAN-ANI, nº 544 Limitava a llevant amb Ramon Muset, a migdia amb la riera, a ponent amb Ignasi Sociats, i nord amb la carretera reial.

Corpus Christi, amb la custòdia sota tàlem

Ignasi Sociats, pagès de Coaner, habitant a Castellolí ²³	16/05/1792	40 pams d'amplada	3 ll.	Ca l'Agustina nº 15
Josep Llorens, pagès de Vilanova del Camí, habitant a Castellolí ²⁴	01/08/ 1792	25 pams d'amplada	1 ll., 18 s.	Cal Tits nº 17
Simó Jorba, pagès de Castellolí ²⁵	31/07/1802	40 pams d'amplada	3 ll.	Cal Pau Put nº 19
Pau Jorba Marbras, pagès de Castellolí. Ha de ser el mateix terreny del Simó ²⁶	11/03/1848			
Jaume Llorens Isart, pagès de Castellolí ²⁷	29/12/1861	25 pams d'amplada	3 ll., 2 s., 6 d.	Cal Tauler nº 21
Josep Muset als Masot, pagès de Castellolí ²⁸	29/12/1861	30 pams d'amplada	24 rals o 6 pessetes	Cal Macot nº 23
Gaspar Riera	?	25 pams d'amplada ?	?	Cal Trucas nº 25

23. ACAN-ANI, nº 544. Limitava a llevant amb Ramon Muset, a migdia amb la riera, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb la carretera reial.

24. ACAN-ANI, nº 544. Limitava a llevant amb Ignasi Sociats, a migdia amb la riera, a ponent amb Maurici Francolí, i a tramuntana amb la carretera reial.

25. ACAN-ANI, nº 552. Limitava a llevant amb Josep Llorens, a migdia amb Ventura de Viala de Tàrrega, a ponent amb terra de Francolí, i a tramuntana amb dit Viala.

26. ACAN-ANI, nº 714. Limitava a llevant amb Jaume Llorens, a migdia amb el torrent, a ponent amb Josep Llorens, i a tramuntana amb dit Viala, mitjançant el carreró. Podria ser el fill de Simó Jorba, i ser la mateixa peça.

27. ACAN-ANI, nº 790. Limitava a llevant amb Miquel Jorba, a migdia amb el torrent, a ponent amb Josep Muset, i a tramuntana amb dit Viala.

28. ACAN-ANI, nº 790. Limitava a llevant amb Jaume Llorens, a migdia amb el torrent, a ponent amb Gaspar Riera, i a tramuntana amb dit Viala.

Guarro, vídua de Maurici, Maria Francolí Guarro i el seu marit Anton Brugués Elies, i Josep Brugués Francolí, seran els responsables d'aquest procés:

CARACTERÍSTIQUES DELS ESTABLIMENTS DELS FRANCOLÍ DE LA PUJADA

- Els propietaris del domini útil cedien als nous establiment un pati per edificar un habitatge i un espai al darrere per fer-hi una eixida i un hort. El termini màxim per edificar anirà des d'un fins a dos anys.
- Els patis oscil·laven entre els 25 pams i els 60 pams, és a dir des de cinc metres d'amplada fins a 12 metres d'amplada.
- Els nous habitants assumien el pagament d'una entrada que podia ser un parell de pollastres, un parell de perdius o un vas d'aigua.
- Tots els establerts havien d'acceptar el pagament d'un cens anual, l'import del qual variava en funció dels metres de la parcel·la. En aquest cas, la majoria pagarà un sou, sis diners el pam, i més entrat el segle XIX a quinze diners el pam.
- Els emfiteutes hauran de pagar un cens perpetu de sis diners al duc de Medinaceli, senyor directe, per la concessió de la llicència per edificar l'habitatge.
- El valor del cadastre havia de ser assumit pels nous habitants.
- Els nous habitatges no podien obrir ni porta, ni finestra ni qualsevol altre forat, a les parets de llevant i ponent i havien de deixar carregar les bigues de les edificacions veïnes en aquestes parets laterals, cobrant-ne el cost corresponent.
- A l'últim, crida l'atenció la inclusió d'una clàusula per la qual els nous emfiteutes no podien practicar dins de l'habitatge cap mena de joc prohibit, ni acollir persones que no fossin conegudes per homes de bé ni tampoc rodmons, «persones desconegudes sospitoses y vagavundas que amb son treball no se guanyen la vida o no tingan bens per a poder subsis-

tir». Si aquesta clàusula no era respectada, els propietaris del domini útil podrien expulsar els establerts, pagant el valor de la construcció, el qual hauria estat estimat per dos mestres de cases aportats per cadascun dels implicats.

L'any 1790 s'afegeix a aquest procés d'establiments emfiteutics la família Brugués de can Lluçia de les Parres, per mitjà de les figures de Josep Lluçia Brugués i la seva esposa, Maria Tardà, quan facin donació d'un tros de terra per edificar al seu germà i nebot, Damià i Josep Brugués, futur cal Betes. Més endavant s'afegeix al procés el seu fill Ramon Brugués Tardà, casat amb Rosa Ferrer, i el seu net Vicenç Brugués Ferrer. Tenen una peça de terra erma a la partida del mas de la Buixeda, prop de la zona establerta pels Francolí, entre el torrent i la carretera, però serà durant l'any 1862 quan es formalitzin la majoria dels establiments. Tots ells ja s'havien edificat anys abans d'escripturar l'emfiteusi perpetu davant del notari, amb un acord verbal entre el propietari del domini útil i el futur emfiteuta. Abans, però, el 6 de juliol de 1803, la vídua de Josep Lluçia Brugués, Maria Tardà, i el seu fill Ramon vendran, al costat del seu mas de can Lluçia de les Parres, un solar per edificar la casa de postes pel preu de 1.467 rals i 10 maravedis.

La nova edificació estarà situada a *«linde del camino, carretera nueva que va desde Barcelona a Zaragoza contigua a la de los otorgantes... sobre la cual se ha construido el edificio que sirve para la habitación del maestro de postes y correos y para cuadra de caballos, pajar y demás servidumbres de dicha posta... venden 43 canas superficiales de terreno que ocupa la nueva casa construida: 24 canas también superficiales que ocupa el pajar y sitio para poner leña, 825 tejas empleadas en dicha obra, varias maderas que se han utilizado para su construcción, 23 varas superficiales de pared de mampostería ordinaria mediera entre la casa de los mismos otorgantes y la de postes, 54 varas superficiales de pared que se ha aplicado a la nueva casa, 34 canas superficiales de terreno que ocupa el camino o carril para*

ir desde la carretera a la casa que ha de servir de común servidumbre cuyo terreno y casa linda a oriente parte con un huerto y parte con un patio de los otorgantes, a mediodía con el referido huerto, a poniente con una pieza de tierra campa, y a cierzo

*con la casa de los dichos vendedores y parte con la expresada pieza de tierra campa».*²⁹

Els establiments emfitèutics aniran de llevant a ponent i es trobaven situats a l'anomenat carrer de la Constància, avui dia avinguda de la Unió:

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS LLUCIÀ DE LES PARRES				
BENEFICIARI	DATA	AMPLADA TERRENY	CENS ANUAL	NOM ACTUAL
Pau Estrada Pons, pagès de Castellolí ³⁰	10/07/1858	95 pams d'amplada i de llarg fins el torrent	45 rals	Cal Camilo / Cal Cassola nº 132
Jaume Caselles Faynes, pagès de Rubió i Pau Estrada Pons de Castellolí, sogre i gendre ³¹	10/07/1858	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	45 rals	Cal Camilo / Cal Cassola nº 132
Francesc Guixà Dulset de 32 anys, pagès de Castellolí ³²	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Miqueló nº 130
Gaspar Prat Serra de 44 anys, pagès de Castellolí ³³	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Garbat nº 128
Miquel Montané Jorba de 40 anys, pagès de Castellolí ³⁴	23/11/1862	24 pams d'amplada i de fons fins el torrent	48 rals	Cal Noi nº 126
Joan Serra Trullàs de 36 anys, pagès de Guardiola ³⁵	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Serra nº 124
Pere Carner Codina de 35 anys, pagès de Maians ³⁶	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Carner nº 122
Josep Brugués Bou de 45 anys, pagès de Castellolí ³⁷	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Patxó nº 120
Joan Pons Casals de 40 anys, pagès de Castellolí ³⁸	23/11/1862	28 pams d'amplada i de fons fins el torrent	56 rals	Cal Garrimbas nº 118

29. ACAN-ANI, nº 574.

30. ACAN-ANI, nº 781. Limitava a llevant i migdia amb el torrent major, a ponent amb la casa de Caselles i Estrada, i pel nord amb la carretera reial.

31. ACAN-ANI, nº 781. Limitava a llevant amb Vicenç Brugués, a migdia amb el torrent, a ponent amb Tomàs Guixà, i pel nord amb la carretera reial.

32. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Pau Estrada Pons, a migdia amb el torrent, a ponent amb Gaspar Prat Serra, i pel nord amb la carretera reial.

33. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Francesc Guixà Dulset, a migdia amb el torrent, a ponent amb Miquel Montané Jorba, i pel nord amb la carretera reial.

34. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Gaspar Prat Serra, a migdia amb el torrent, a ponent amb Joan Serra, i pel nord amb la carretera reial.

35. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Miquel Montané Jorba, a migdia amb el torrent, a ponent amb Pere Carner Codina, i pel nord amb la carretera reial.

36. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Joan Serra Trullàs, a migdia amb el torrent, a ponent amb Josep Brugués Bou, i pel nord amb la carretera reial.

37. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Pere Carner Codina, a migdia amb el torrent, a ponent amb Joan Pons Casals, i pel nord amb la carretera reial.

38. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Josep Brugués Bou, a migdia amb el torrent, a ponent amb Josep Adzet Domènech, i pel nord amb la carretera reial.

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS LLUCIÀ DE LES PARRES (CONT.)				
Josep Adzet Domènech, pagès de Castellolí ³⁹	23/11/1862	28 pams d'amplada i de fons fins el torrent	56 rals	Cal Rei nº 116
Pau Riera Servitja, pagès de Castellolí ⁴⁰	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Jaume Muntaner nº 114
Josep Soterès Gras i Calamanda Mestra, cònjuges de Castellolí ⁴¹	20/12/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Guixanet nº 112
Anton Guixà Muset, de 43 anys, pagès de Castellolí ⁴²	23/11/1862	25 pams d'amplada i de fons fins el torrent	50 rals	Cal Plats i Olles nº 110
Ramon Guasch Lluch, pagès de la Llacuna ⁴³	08/04/1854	10 pams d'amplada i de fons fins el torrent	20 rals	Cal Carinyó nº 108
Ramon Guasch Lluch, pagès de la Llacuna ⁴⁴	08/04/1854	24 pams i mig d'amplada i de fons fins el torrent	49 rals	Cal Carinyó nº 108
Anton Parera, pagès de Castellolí ⁴⁵	29/10/1828	110 pams d'amplada —86 pams després de la segregació—	20 ll., 12 s., 6 d.	Cal Marino nº 106
Gaspar Guixà Jorba, pagès de Castellolí ⁴⁶	23/11/1862	28 pams d'amplada	50 rals	Cal Gasparó nº 104
Carrer dels Auguells o carrer que anava a la parròquia				
Vicenç Muset Pons, pagès de Castellolí ⁴⁷	23/11/1862	25 pams d'amplada i 340 pams de fondària	1 gallina	Cal Tendra nº 102
Gaspar Guixà, pagès de Castellolí ⁴⁸	07/09/1816	25 pams d'amplada. Només pot construir eixida i fer-hi hort	2 ll., 10 s.	Cal Poloni nº 100

39. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Joan Pons Casals, a migdia amb el torrent, a ponent amb Pau Riera Servitja, i pel nord amb la carretera reial. La casa té la data 1849, cosa que fa suposar que ja havia estat construïda en aquell any. La llibreta dels censos que paguen a Llucià de les Parres comença l'any 1850. L'inventari de 1861 de Jaume Adzet, pare de Josep Adzet descriu l'habitatge com a caseta formada per un petit celler, una cuina i dues habitacions situades l'una a migdia i l'altra al nord.

40. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Josep Adzet Domènech, a migdia amb el torrent, a ponent amb Josep Soterès Gras, i pel nord amb la carretera reial.

41. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Pau Riera Servitja, a migdia amb el torrent, a ponent amb Anton Guixà Muset, i pel nord amb la carretera reial. La casa té la inscripció de 1846.

42. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Josep Soterès Gras, a migdia amb el torrent, a ponent amb Ramon Guasch, i pel nord amb la carretera reial.

43. ACAN-ANI, nº 770. Limitava a llevant amb Anton Guixà Muset, a migdia amb el torrent, a ponent amb Ramon Guasch Lluch, i pel nord amb la carretera reial.

44. ACAN-ANI, nº 770. Limitava a llevant amb Ramon Guasch, a migdia amb el torrent, a ponent amb Anton Parera,

i pel nord amb la carretera reial. Realitza la compra perpètua a Anton Parera per un preu de 100 rals.

45. ACAN-ANI, nº 615. Limitava a llevant i ponent amb terra dels mateixos Brugués Ferrer, a migdia amb el torrent, i pel nord amb la carretera reial. L'any 1854 segregà 24 pams i mig que vendrà de forma perpètua a Ramon Guasch i Lluch.

46. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb la casa d'Anton Parera a migdia amb el torrent, a ponent amb el camí que del poble va a la parròquia i al nord amb la carretera. La casa ja estava construïda des de feia uns quants anys. L'any 1855, Gaspar Guixà Jorba era vidu d'Eulàlia Batlle, i fill de Pau i Rosa, difunts. Aquest mateix any es torna a casar amb Antònia Escala Bruguères, vídua de la Pobla de Claramunt, filla d'Agustí i Mònica.

47. ACAN-ANI, nº 792. Cal Tendra és l'espai que havia de ser destinat a l'hort de la casa de Vicenç Muset. Limitava l'hort a llevant amb el camí que anava a la parròquia, a migdia amb el torrent, a ponent amb l'hort de Gaspar Tardà i, pel nord amb la carretera. Segons la llibreta de censos conservats a Cal Tendra, aquest ja es pagava des de l'any 1856.

48. ACAN-ANI, nº 602. Limitava a llevant amb Ramon Brugués, a migdia amb el torrent, a ponent amb terra establerta a Isidre Tardà, i a tramuntana amb la carretera.

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS LLUCIÀ DE LES PARRES (CONT.)				
Isidre Tardà Vilarrúbies, pagès de Castellolí ⁴⁹	26/04/1803	25 pams d'amplada. Només pot construir eixida i fer-hi hort	3 ll., 12 s., 6 d.	Cal Poloni nº 100
Damià Brugués i Josep Brugués, pare i fill, pagesos de Castellolí	05/06/1790	80 pams d'amplada	Donació	Cal Junyent o hostal dels Forasters, cal Pou i cal Maurici nº 98- 96-94
Sector nord de la carretera				
Joan Morera Nadal, teixidor de 50 anys de Fonollosa ⁵⁰	23/11/1862	30 pams d'amplada i 69 pams de llargada	48 rals	Cal Teixidor nº 69
Joan Estrada Pons, pagès de 42 anys de Castellolí ⁵¹	23/11/1862	25 pams d'amplada i 69 pams de llargada	40 rals	Cal Bultó nº 67
Vicens Muset Pons, pagès de 60 anys de Castellolí ⁵²	23/11/1862	25 pams d'amplada i 69 pams de llargada	50 rals o 12 pts i 50 cts	Ca la Marta / Ca la Justa nº 65
Gaspar Guixà, pagès de Castellolí ⁵³	07/09/1816	25 pams d'amplada i de fons el mateix que tenen les cases fins aquell moment construïdes	Forma part del cens expressat a dalt	Cal Poloni nº 63
Isidre Tardà Vilarrúbies, pagès de Castellolí ⁵⁴	26/04/1803	25 pams d'amplada	Forma part del cens expressat a dalt	Cal Poloni nº 63
Damià Brugués Solà i Josep Brugués Junyent, pare i fill, pagesos de Castellolí ⁵⁵	05/06/1790	80 pams d'amplada	Donació	Hostal dels Forasters o cal Betes nº 61 i nº 59

49. ACAN-ANI, nº 574. Limitava a llevant i nord amb els Brugués de les Parres, a migdia amb la riera, i a ponent amb Damià Brugués, pagès.

50. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb el camí que anava del poble a cal Tardà; a migdia amb la carretera; a ponent amb Joan Estrada Pons; i pel nord amb el camí que passa per darrere de les cases. L'establiment també inclou un tros de terra per a hort de 108 pams de llargada per 82 pams d'amplada. Limitava l'hort a llevant amb el camí que anava a la parròquia, a migdia amb les terres de Ramon Maria de Viala, a ponent amb l'hort de Joan Estrada Pons i, pel nord, amb el torrent major. Es trobava situada davant la casa de cal Gasparó.

51. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Joan Morera; a migdia, amb la carretera; a ponent, amb Vicenç Muset Pons; i pel nord, amb el camí que passa per darrere de les cases. L'establiment també inclou un tros de terra per a hort de 103 pams de llargada per 83 pams d'amplada, formant una figura triangular. Limitava l'hort a llevant amb l'hort de Joan Morera, a migdia i ponent amb les terres de Ramon Maria de Viala i, pel nord, amb el torrent major.

52. ACAN-ANI, nº 792. Limitava a llevant amb Joan Estrada Pons; a migdia, amb la carretera; a ponent, amb

Gaspar Tardà; i pel nord, amb el camí que passa per darrere de les cases. L'establiment també inclou un tros de terra per a hort de 340 pams de llargada per 25 pams d'amplada. Limitava l'hort a llevant amb el camí que anava a la parròquia, a migdia amb el torrent, a ponent amb l'hort de Gaspar Tardà i, pel nord, amb la carretera. Segons la llibreta de censos conservats a Cal Tendra, aquest ja es pagava des de l'any 1856.

53. ACAN-ANI, nº 602. Limitava a llevant amb Ramon Brugués, a migdia amb la carretera de Madrid a Barcelona, a ponent amb Isidre Tardà, pagès de Castellolí, i nord amb Ramon Brugués.

54. ACAN-ANI, nº 574. Limitava a llevant i nord amb els Brugués de les Parres, a migdia amb la riera, i a ponent amb Damià Brugués pagès.

55. ACAN-ANI, nº 542. Damià i Josep, pare i fill reben la donació per part del germà i oncle de la peça de terra situada a la partida la Beguda de la Boixeda. Limitava a llevant amb Josep Brugués Solà, donador, pel nord amb el mateix donador per mitjà d'un camí; a migdia amb el torrent, i a ponent amb Vicenç Francolí de la Pujada. Josep Brugués Junyent es casarà amb Maria Jaume. Aquest matrimoni tindrà una pubilla, Rosa Brugués Jaume, casada amb Jaume Prat.

CARACTERÍSTIQUES DELS ESTABLIMENTS DELS LLUCIÀ DE LES PARRES:

- L'entrada serà un parell de pollastres o un vas d'aigua.
- Els emfiteutes hauran de pagar un cens anual al propietari del domini útil, el valor del qual variarà en funció dels pams establerts. El pam es pagava a raó de dos rals.
- Els emfiteutes hauran de pagar sis diners anuals al duc de Medinaceli pel permís d'edificació. També hauran de fer-se càrrec de l'import del cadastre i qualsevol altre impost que pugui imposar-se, tant reial com del comú.
- Obligació de fer la casa abans de dos anys i conservar l'habitatge fent totes les obres necessàries.
- No podran fer obertures ni portes ni finestres a les parets laterals de llevant i ponent. Hauran de permetre als veïns carregar les bigues pagant el cost corresponent.
- No podran acollir cap persona desconeguda ni altres que juguin a jocs prohibits, ni tampoc aquells que no tinguin llicència de la justícia local.

- Els qui no compleixin aquests últims requisits podran ser expulsats dels seus habitatges prèvia indemnització en funció del valor de l'habitatge estimat per dos mestres de cases, triats un per cada part afectada.

L'any 1805 serà el torn de la família Viala. Són protagonistes dels establiments de terres per construir un casa amb el seu hort i eixida en les figures de Bonaventura de Viala, Llopis i Aguilera, advocat de la Reial Audiència de Barcelona, cavaller de la Real Maestranza de la Caballería de Ronda, i el seu fill Ramon Maria de Viala, baró d'Almenar i Santcliment. Els Viala eren els propietaris dels masos Martí d'Aguilera de Piera i Perelloner de Castellolí. Els solars establerts formaven part d'una peça de terra erma que pertanyia a la gleba del mas Parera del Perelloner i que estava situada a ponent i nord de les peces de terra establertes per la família Francolí. Establiran a ambdós costats de la carretera, i l'espai principal serà el que està situat a la banda sud del camí reial. Els establiments aniran de ponent a llevant:

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS VIALA				
BENEFICIARI	DATA	AMPLADA TERRENY	CENS ANUAL	NOM ACTUAL
Josep Morera Lladó, hostaler de Castellolí ⁵⁶	16/03/1850	66 pams d'amplada i 337 pams de fondària	6 lliures	Cal Zenon i ca la Fassina nº 24 i 26
Martí Mabres, pagès de Castellolí ⁵⁷	02/08/1807	30 pams	4 lliures, 10 sous	Cal Torricos nº 28
Isidre Badia, pagès de Castellolí ⁵⁸	20/03/1805	45 pams	5 lliures, 5 sous	Cal Cerdà nº 30
Joan Morera, pagès de Castellolí ⁵⁹	02/08/1807	22 pams i mig	3 lliures	Ca l'Hostal nº 32

56. ACAN-ANI, nº 764. Limitava a llevant amb Ramon Mabres, a migdia i ponent amb Viala, i nord amb la carretera. Podia fer la redempció del cens anual abans de 15 anys.

57. AHCSFL-AN E nº12. Limitava a llevant amb Isidre Badia, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 150 lliures.

58. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Joan Morera, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 175 lliures.

59. AHCSFL-AN E nº12. Limitava a llevant amb la casa del mateix adquiridor, a migdia amb el torrent, a ponent amb la casa d'Isidre Badia, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 100 lliures.

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS VIALA (CONT.)				
Joan Morera, pagès de Castellolí ⁶⁰	20/03/1805	45 pams	5 lliures, 5 sous	Ca l'Hostal nº 32
Josep Ribas, pagès de Castellolí ⁶¹	20/03/1805	45 pams	5 lliures, 5 sous	Cal Pere Gros nº 34
Pere Sunyer, pagès de Castellolí ⁶²	20/03/1805	25 pams	2 lliures, 18 sous, 3 diners	Cal Macià nº 36
Pau Guixà, pagès de Castellolí ⁶³	20/03/1805	45 pams	4 lliures, 10 sous	Cal Modesto nº 38
Jaume Capdevila Cortada, mestre de cases de sant Martí del Brull ⁶⁴	20/03/1805	45 pams	4 lliures, 10 sous	Cal Ferreret nº 40
Josep Alzina, menor, pagès de Castellolí ⁶⁵	20/03/1805	45 pams	4 lliures, 10 sous	Cal Jepó nº 42
Joan Estrada, pagès de Castellolí ⁶⁶	20/03/1805	45 pams d'amplada	4 lliures, 10 sous	Ca la Carme nº 44
Pau Jorba Aguilera, pagès de Castellolí ⁶⁷	20/03/1805	45 pams d'amplada	4 lliures, 10 sous	Ca la Marieta Guixà nº 46
Josep Alsina Badia, pagès de Castellolí ⁶⁸	13/10/1860	40 pams d'amplada ?	3 lliures, 15 sous	Cal Jepet nº 48
Francesc d'Asís Aguilera Tardà (Societat la Brillante el 1860) ⁶⁹	10/01/1852	60 pams per edificar i 175 pams de llargada	3 lliures, 15 sous	La Brillante nº 50

60. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Josep Ribas, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 175 lliures.

61. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Pere Sunyer, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 175 lliures.

62. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Pau Guixà, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 97 lliures.

63. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Jaume Capdevila, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 175 lliures.

64. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Josep Alsina, menor de dies, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 150 lliures. L'any 1850, els marmessors de Jaume Capdevila i Cortada venen a Francesc d'Assís Aguilera i Tardà, perpètuament, la casa d'una nau amb el seu hortet al darrere per un preu de 575 lliures. ACAN-ANI, nº 764.

65. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Joan Estrada, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 150 lliures.

66. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb Pau Jorba Aguilera, a migdia amb el torrent, a ponent amb Viala, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 150 lliures.

67. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant amb les terres de dita heretat i part amb terra de la casa Francolí de la Pujada, a migdia amb el torrent, a ponent amb terreny de dit noble, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 150 lliures.

68. ACAN, registre d'Hipoteques nº 79. Casa d'un cos molt baixa al carrer de la carretera que limita a llevant amb la Societat Brillante, a migdia amb Antoni Brugués conegut com a Francolí de la Pujada, a ponent amb Josep Jorba, i pel nord amb el carrer o carretera.

69. ACAN-ANI, nº 765. Limitava a llevant amb Viala, a migdia amb Anton Brugués, de can Francolí de la Pujada, a ponent amb Josep Alsina, i nord amb la carretera. Podia fer la redempció del cens anual abans de 15 anys.

ESTABLIMENTS REALITZATS PELS VIALA (CONT.)				
Joan Jordi Ferrer	?	30 pams d'amplada?	?	Cal Freixes nº 52
Anton Muset Morist, pagès de Castellolí ⁷⁰	29/02/1852	28 pams d'amplada i 134 pams de fondària	?	Cal Ramon nº 54
Vicenç Muset	?	40 pams d'amplada?	?	Cal Salvador / Cal Sindicat nº 56
Passatge				
Ajuntament de Castellolí ⁷¹	11/07/1843	40 pams d'amplada i 120 pams de fondària	10 sous	Ajuntament
Jaume Adzet (Utset), pagès de Castellolí ⁷²	20/03/1805	25 pams d'amplada	2 diners Preu: 30 ll.	Ajuntament
Jaume Estrada Pons, pagès de Castellolí ⁷³	29/11/1852	26 pams i 29 pams de fondària	18 sous, 9 diners	Ajuntament
Sector nord de la carretera				
Rabasses mortes de Josep Brugués Junyent de cal Betes o hostel dels Forasters				
Josep Muset, pagès de Castellolí ⁷⁴	02/08/1807 60 pams d'amplada i 364 pams de fondària acabant en 40 pams d'amplada pel nord	4 lliures, 5 sous, 5 diners		Ca la Coloma nº 43
Josep Jover, pagès de Castellolí ⁷⁵	02/08/1807	25 pams d'amplada i 364 pams de fondària	2 lliures, 4 sous, 7 diners	Cal Surroca nº 41
Ignasi Miret, pagès de Castellolí ⁷⁶	11/09/1851	27 pams i mig d'amplada i fondària fins la rabassa morta de Jaume Prat	2 lliures, 12 sous., 6 diners.	Cal Miret nº 39
Era				

70. ACAN-ANI, nº 765. Limitava a llevant amb Vicenç Muset, a migdia amb Anton Brugués, a ponent amb Joan Jordi Ferrer, i pel nord amb la carretera. Podia fer la redempció del cens anual abans de quinze anys.

71. ACAN-ANI, nº 625. Limitava a llevant amb la sortida *vulgo* eixida de la casa de Josep Adset, a migdia amb la davantera de les cases que allí existeixen fins arribar a la cantonada de la casa de Sociats, a ponent amb el terreny propi de Viala, i pel nord amb la carretera. El document explica que, si per raó de l'establiment, les tropes volguessin venjar-se fent mal a la casa Junyent o casa heretat Perelloner, l'ajuntament hauria d'indemnitzar els Viala dels perjudicis patits per aquesta ocupació. No hauria de responsabilitzar-se'n l'ajuntament en cas d'incendi o bombardeig.

72. AHCSFL-AN E nº7. Limitava a llevant i ponent amb Viala, a migdia amb la casa de dit comprador, i pel nord amb la carretera. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 175 lliures.

73. ACAN-ANI, nº 765. Limitava a llevant amb Anton Brugués de la Pujada, a migdia amb ell Jaume Estrada, a ponent amb Josep Adset, i pel nord amb la carretera. Podia fer la redempció del cens anual abans de 15 anys.

74. AHCSFL-AN E nº12. Limitava a llevant amb Josep Brugués Junyent, a migdia amb carretera real, a ponent amb Josep Jover establert i pel nord amb terres de rabassa morta que té Josep Brugués Junyent. La llució del cens anual es podria fer a canvi de 141 lliures.

75. AHCSFL-AN E nº12. Limitava a llevant amb Josep Muset, a migdia amb la carretera, a ponent amb terreny de Viala, i pel nord amb la rabassa morta que té Josep Brugués Junyent (Cal Betes). La llució del cens anual es podria fer a canvi de 75 lliures. La casa passarà a dir-se cal Surroca per l'existència a partir de 1851 de Francesc Surroca, mestre de cases.

76. ACAN-ANI, nº 765. Limitava a llevant amb Francesc Surroca, mestre de cases, a migdia amb la carretera, a ponent amb Viala, i pel nord amb Jaume Prat.

CARACTERÍSTIQUES DELS ESTABLIMENTS DE LA FAMÍLIA VIALA:

- Els establiments es realitzaran a una partida de la gleba del mas Parera del Perelloner. La majoria dels establiments es realitzaran entre la carretera i el torrent. En moments puntuals s'establiran nous emfiteutes a la banda nord de la carretera.
- Els emfiteutes es veuen obligats a pagar un cens anual als Viala que variarà segons el nombre de pams establerts. Aquest cens podrà ser redimit d'un sol cop o a partir de 1850 en un termini màxim de quinze anys. A partir de 1850, qui degui quatre anualitats de censos podrà ser expulsat de l'habitatge i aquest serà posat en lloguer per part dels Viala per poder recuperar l'import degut.
- Hauran de pagar el cadastre o altres imposicions comunals.
- Tindran l'obligació de pagar al duc de Medinaceli sis diners per permís de construcció.
- Els emfiteutes entregaran als Viala un parell de pollastres o un vas d'aigua d'entrada.
- Els nous estadants no podran obrir forats, portes o finestres a les parets laterals i hauran de donar carregament als veïns previ pagament del cost corresponent. A partir de 1850, hauran d'edificar en un termini no superior a tres anys.
- Els solars establerts per edificar anaven des dels vint-i-dos pams i mig fins als seixanta pams. El nombre de pams més habitual serà de quaranta-cinc pams. El preu del pam serà de dos sous.
- No podran acollir cap persona desconeguda ni altres que juguin a jocs prohibits, ni tampoc aquells que no tinguin llicència de la justícia local.
- Els qui no compleixin aquests últims requisits podran ser expulsats dels seus habitatges prèvia indemnització en funció del valor de l'habitatge estimat per dos mestres de cases, triats un per cada part afectada.

CONCLUSIÓ

Els promotors del naixement urbanístic de Castellolí utilitzen l'establiment emfiteutic com a fórmula per conservar el domini eminent, però optimitzant les rendes de la parcel·la, que podran cobrar a perpetuïtat. Per als emfiteutes, serà l'ocasió d'obtenir un solar, un cos, per edificar una casa, i un hort sense pagar, només amb l'obligació de fer efectiva l'entrada, la renda anual i els lluïsmes. A la vegada serà l'oportunitat d'assolir una parcel·la amb possibilitats d'eixida i hort annex al futur habitatge i, des d'aquesta, accedir amb més facilitats a les rabasses mortes establertes pels propietaris de mas. El nou nucli permetrà l'accés a l'aigua, l'atenció espiritual i la comunicació amb altres poblacions. La seguretat serà l'únic inconvenient: per aquest motiu, la clàusula de prohibir l'estada de persones indocumentades. La guerra del Francès o les guerres carlines mostren clarament la inseguretat dels nous pobladors: la solució serà fugir als boscos més propers o allotjar-se per un temps determinat a la vila d'Igualada. Malgrat els inconvenients, l'expansió de la vinya acompanyarà en tot moment el seu creixement urbanístic, fins a l'arribada de la fil·loxera.

[Imatges de Castellolí cedides per Carles Casanovas i Dolors Puigjaner]

XAVIER JORBA I SERRA (Igualada, 1965) és doctor en Història Moderna (UB). És professor de secundària a l'Acadèmia Igualada i vocal de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, filial de l'IEC. El 2011 va publicar la seva tesi doctoral *Òdena, segles XVI-XVII*, que va ser premi extraordinari de doctorat per la UB.

Cal Sardà, l'hostal, cal Pere Gros